İşlevsel (Fonksiyonel) Bölgeler

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **İşlevsel (fonksiyonel) bölge:** Ekonomik ve kültürel yönden yerel, ulusal ya da küresel ölçekte diğer bölgelerle **etkileşim** içinde olan bölgedir. Bir **çekirdek (merkez)** ve ona bağlı **çevreden** oluşur; merkez ile çevre arasında insan, mal, bilgi ve hizmet **hareketi** vardır.
- Merkez bir şehir, liman, havalimanı, hastane, üniversite ya da alışveriş merkezi olabilir. **Etkileşimin yoğunluğu merkezden uzaklaştıkça azalır.** Merkezler arasındaki etkileşim arttıkça ya da azaldıkça bölgelerin işlevselliği de değişir.
- Bazı işlevsel bölgelerin sınırları **net** belirlenebilir (ör. bir büyükşehir belediyesinin yetki alanı). Bazılarının ise **sabit ve kesin sınırı yoktur** (ör. bir gazetenin dağıtım alanı rakip gazetelerle çakışabilir, gün içinde bile değişebilir).
- **Şekilsel bölge ile farkı:** Şekilsel bölge türdeşliğe dayanır ve merkezi yoktur; işlevsel bölge ise bir merkez etrafındaki ilişki ve etkileşime dayanır, içindeki yerler birbirine benzemek zorunda değildir.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Boşlukları doldurunuz.
a) Bir merkez ve ona bağlı çevreden oluşan, aralarında etkileşim bulunan bölgelere ..... bölge denir.
b) İşlevsel bölgede etkileşimin yoğunluğu merkezden uzaklaştıkça ..... .
c) İşlevsel bölgenin odak noktasına ..... ya da merkez denir.

2 Aşağıdakilerden hangisi bir **işlevsel bölgeye** örnektir?

A) Bir iklim bölgesi
B) Bir bitki örtüsü kuşağı
C) Bir toprak tipi alanı
D) Bir üniversiteye öğrenci gönderen illerin oluşturduğu alan
E) Bir yer şekli bölgesi

3 Aşağıdaki ifadelerin doğru (D) ya da yanlış (Y) olduğunu belirtiniz.
(…) İşlevsel bölgelerin bir merkezi vardır.
(…) Bütün işlevsel bölgelerin sınırları kesin ve sabittir.
(…) Bir havalimanı bir işlevsel bölgenin merkezi olabilir.
(…) İşlevsel bölgenin her yerinde etkileşim aynı yoğunluktadır.

4 İşlevsel bölgenin **merkezi** aşağıdakilerden hangisi **olamaz**?

A) Bir liman
B) Bir alışveriş merkezi
C) Bir büyük şehir
D) Bir havalimanı
E) Bir çöl iklim kuşağı

5 Aşağıdaki tabloyu şekilsel ve işlevsel bölgelerin özelliklerine göre tamamlayınız.

Özellik	Şekilsel bölge	İşlevsel bölge
Merkezi var mı?	.....	.....
Dayandığı temel	.....	.....

6 Sınırları **net** biçimde belirlenebilen bir işlevsel bölgeye en uygun örnek aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bir büyükşehir belediyesinin yetki alanı
B) Bir gazetenin dağıtım alanı
C) Bir radyo kanalının dinlendiği alan
D) Bir pazar yerine gelen müşterilerin alanı
E) Bir limana yük gönderen yerler

7 Yaşadığınız yerden **iki** işlevsel bölge örneği veriniz; her birinin merkezini belirtiniz.

8 Bir gazetenin satış alanının sabit ve kesin bir sınırının olmamasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Gazetenin yalnızca tek bir sokakta satılması
B) Gazetenin iklimden etkilenmesi
C) Gazetenin yasal bir yetki alanının olması
D) Satış alanının rakip gazetelerin alanlarıyla çakışabilmesi ve gün içinde bile değişebilmesi
E) Gazetenin hiç okunmaması

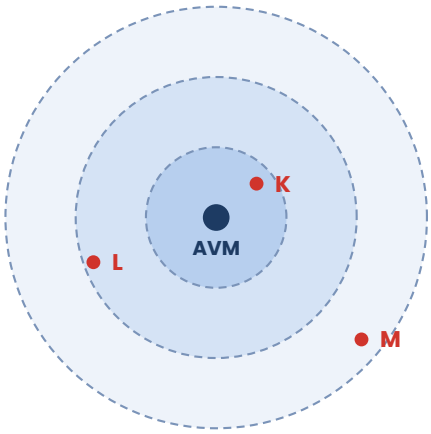
9 Aşağıdakilerden hangisi işlevsel bölgede merkez ile çevre arasındaki **hareketlere** örnek **değildir**?

A) Bir dağın yükseltisinin çevresindeki ovalardan fazla olması
B) Köylerden şehre günlük işe gidip gelinmesi
C) Limana ürün taşınması ve limandan ürün dağıtılması
D) Hastaneye çevre ilçelerden hasta gelmesi
E) Şehirdeki bir yayın kuruluşunun çevreye haber ulaştırması

10 Merkezler arasındaki etkileşimin artmasıyla bir işlevsel bölgenin işlevselliği nasıl değişir? Bir örnekle açıklayınız.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Aşağıdaki şemada bir alışveriş merkezinin (AVM) etki alanı eş merkezli halkalarla gösterilmiştir.

K, L ve M noktalarında yaşayanları AVM'ye gitme sıklığı bakımından çoktan aza doğru sıralayınız. Gerekçesini yazınız.

12 Önceki sorudaki şemaya göre M noktasında yaşayanlar için aşağıdakilerden hangisi **en olasıdır**?

A) AVM'ye K'de yaşayanlardan daha sık gitmeleri
B) AVM'nin merkezinde yaşamaları
C) Hiçbir alışveriş merkeziyle etkileşimlerinin olmaması
D) AVM'nin iklim bölgesinin dışında kalmaları
E) Başka bir alışveriş merkezinin etki alanına da girebilmeleri

13 Aşağıdaki grafikte temsilî bir hastaneye yıllık olarak gelen hasta sayısının (1000 kişi başına) hastaneye uzaklığa göre değişimi verilmiştir.

a) 5 km ile 30 km uzaklıktaki yerler arasında hasta sayısı yüzde kaç azalmıştır?
b) Grafik işlevsel bölgenin hangi özelliğini göstermektedir?

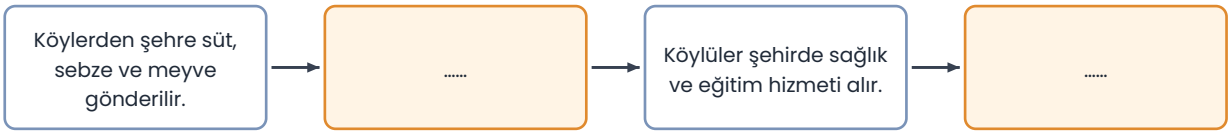
14 Aşağıdaki bölgelerden hangileri **işlevsel** bölgedir?
I. Bir limanın yük aldığı ve yük gönderdiği alan
II. Karasal iklimin görüldüğü alan
III. Bir televizyon kanalının yayınının izlendiği alan

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

15 Büyük bir limandan uzaklaştıkça limanın etki alanının giderek zayıflaması aşağıdakilerden hangisiyle açıklanır?

A) Limanın iklim koşullarının değişmesi
B) Limanın her yere eşit hizmet vermesi
C) Limanın merkezinin olmaması
D) Uzak yerlerin başka limanları kullanma olasılığının artması ve taşıma maliyetinin yükselmesi
E) Limanın sınırlarının yasal olarak belirlenmiş olması

16 Akış şemasını, bir şehrin çevresindeki köylerle kurduğu işlevsel ilişkiyi gösterecek biçimde tamamlayınız.

17 Aşağıdaki durumlardan hangisi bir işlevsel bölgenin **genişlemesine** yol açar?

A) Şehre giden yolun uzun süre kapatılması
B) Şehir merkezine uzak köylere yeni ve hızlı bir ulaşım hattı yapılması
C) Şehirdeki hastanenin başka ile taşınması
D) Yakın bir ilçede daha büyük bir alışveriş merkezi açılması
E) Şehirdeki üniversitenin kapanması

18 Bir havalimanıyla ilgili
I. Havalimanına yolcu gelen şehirlerin oluşturduğu alan bir işlevsel bölgedir.
II. Havalimanından uzaklaştıkça havalimanını kullananların oranı azalır.
III. Havalimanının etki alanındaki tüm yerlerin iklimi aynıdır.
yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

19 Bir ilçedeki haftalık pazara çevredeki köylerden satıcı ve alıcı gelmektedir. Bu pazarın oluşturduğu işlevsel bölgenin **merkezini**, **çevresini** ve aralarındaki **hareketleri** yazınız.

20 Aşağıdakilerden hangisi bir yerin "**bölgenin merkezi**" hâline gelmesinde etkili olan gelişmelerden biri **değildir**?

A) Ekonomik faaliyetlerin yoğunlaşması
B) İletişim ve ulaşım olanaklarının gelişmesi
C) Eğitim ve sağlık hizmetlerinin toplanması
D) Kültürel ve siyasi kurumların burada bulunması
E) Yerin eğiminin artması

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 İki şehir arasındaki yol üzerinde bulunan bir kasaba, hem A şehrinin hem de B şehrinin etki alanına girmektedir. Kasaba halkı sağlık hizmetleri için A'ya, alışveriş için B'ye gitmektedir.
Bu durum aşağıdaki yargılardan hangisini **destekler**?

A) İşlevsel bölgelerin sınırları kesin değildir ve etki alanları birbiriyle çakışabilir.
B) İşlevsel bölgelerin merkezi yoktur.
C) Bir yer yalnızca bir işlevsel bölgenin içinde olabilir.
D) İşlevsel bölgeler türdeşliğe dayanır.
E) Etkileşim merkeze yaklaştıkça azalır.

22 Aralarında **120 km** bulunan A ve B şehirleri aynı yol üzerindedir. A şehrinin etki alanı **80 km**, B şehrinin etki alanı **60 km** uzağa kadar uzanmaktadır.
a) Yol üzerinde iki şehrin etki alanlarının çakıştığı kesim kaç km uzunluğundadır?
b) Bu kesim A şehrine kaç km ile kaç km arasındadır? Bu kesimde yaşayanların davranışını yorumlayınız.

23 Aşağıdaki bölgelerden hangisinin sınırlarının **en sık** değişmesi beklenir?

A) Bir kara iklimi bölgesi
B) Bir tundra bitki örtüsü kuşağı
C) Bir sabah gazetesinin günlük dağıtım alanı
D) Bir akarsu havzası
E) Bir yer şekli bölgesi

24 Bir şehirde yeni bir havalimanı açıldıktan sonra şehrin turizm, ticaret ve iş bağlantıları kıtalar arası ölçeğe ulaşmıştır.
Bu gelişme işlevsel bölgelerle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine örnektir?

A) İşlevsel bölgeler yalnızca yerel ölçekte oluşur.
B) İşlevsel bölgelerin sınırları hiç değişmez.
C) İşlevsel bölgeler doğal kriterlere göre belirlenir.
D) İşlevsel bölgeler yerelden küresele farklı ölçeklerde oluşabilir ve etkileşim arttıkça genişler.
E) Havalimanları bölge merkezi olamaz.

25 Bir üniversitenin öğrencilerinin geldiği iller haritada gösterildiğinde öğrencilerin büyük bölümünün yakın illerden, az bir bölümünün de ülkenin uzak köşelerinden geldiği görülmüştür.
a) Bu dağılım işlevsel bölgenin hangi özelliğini yansıtır?
b) Üniversitenin etki alanını genişletmek için alabileceği **iki** önlem yazınız.

26 Aşağıdaki bölge çiftlerinden hangisinde **ikisi de** işlevsel bölgedir?

A) İklim bölgesi – bitki örtüsü bölgesi
B) Büyükşehir yetki alanı – liman etki alanı
C) Toprak bölgesi – kültür bölgesi
D) Nüfus yoğunluğu bölgesi – afet bölgesi
E) Akarsu havzası – yer şekli bölgesi

27 Bir işlevsel bölgenin içindeki yerlerin birbirinden çok farklı özelliklere sahip olabilmesinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) İşlevsel bölgenin tek bir kritere göre türdeş olması
B) İşlevsel bölgelerin yalnızca doğal kriterlere göre oluşturulması
C) İşlevsel bölgenin türdeşliğe değil, merkezle kurulan ilişkiye dayanması
D) İşlevsel bölgenin merkezinin olmaması
E) İşlevsel bölgelerin hiç etkileşim içermemesi

28 Aynı alan hem şekilsel hem de işlevsel bir bölgenin içinde yer alabilir. Bu durumu **bir kıyı ovası** örneği üzerinden açıklayınız.

29 Temsilî bir liman şehriyle ilgili şu bilgiler verilmiştir:
I. Limandan taşınan yüklerin büyük bölümü 200 km çevredeki fabrikalara aittir.
II. Şehir, bir iklim bölgesinin tam ortasında bulunmaktadır.
III. Yakındaki ikinci bir limanın büyümesiyle şehrin limanına gelen yük azalmıştır.
Bunlardan hangileri limanın **işlevsel bölgesiyle** ilgilidir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

30 Bir televizyon kanalı, yayınını uydu ve internet üzerinden de yapmaya başlayınca izleyici alanı ülke sınırlarını aşmıştır.
Bu değişikliğin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) İklim koşullarının değişmesi
B) Yer şekillerinin değişmesi
C) Kanalın merkezinin ortadan kalkması
D) Kanalın şekilsel bölgeye dönüşmesi
E) İletişim teknolojilerinin merkezle çevre arasındaki etkileşimi artırması

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**